

De beredeneerde afwegingsprocedure bij de overgang van PO naar VSO

Samenwerken aan een passende overstap

Aanleiding

In 2023 is binnen het Samenwerkingsverband Groningen Ommelanden V(S)O het beleid geïntroduceerd waarbij voor leerlingen die vanuit het primair onderwijs (S(B)O – BAO) worden doorverwezen naar het voortgezet speciaal onderwijs (VSO), een beredeneerde afweging moet worden opgevraagd bij de dichtstbijzijnde thuisnabije school voor voortgezet onderwijs (VO). Dit beleid is geëvalueerd met betrokken partijen, waaronder primair onderwijs (PO), speciaal (basis)onderwijs (S(B)O), en voortgezet onderwijs (VO)-scholen.

Uit de evaluatie blijkt dat de werkwijze waardevol wordt gevonden om inclusiever onderwijs te realiseren, maar dat er knelpunten zijn in de uitvoering. Vooral op het gebied van tijdige communicatie, de kwaliteit van de aangeleverde informatie en de praktische werkbaarheid van het beleid zijn verbeterpunten gesignaleerd. Daarnaast blijkt uit de reacties dat meer helderheid en afstemming tussen PO en VO wenselijk is.

Inleiding

Het Samenwerkingsverband Groningen Ommelanden zet zich in voor inclusiever onderwijs, waarbij elke leerling, ongeacht achtergrond of uitdagingen, de kans krijgt om deel te nemen aan regulier onderwijs. Onze visie “Gewoon waar het kan, speciaal waar het moet” vormt het uitgangspunt voor ons handelen, dat zich in de handreiking ‘PO, S(B)O naar cluster 4’ richt op de overstap van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs.

Het streven naar een betere afstemming in de overstap van PO naar VO is van groot belang, zeker wanneer leerlingen de overstap maken van PO naar VSO. Hierbij is het essentieel dat scholen in het reguliere VO eerst onderzoeken of ze kunnen voldoen aan de ondersteuningsbehoeften van de leerlingen, voordat een definitieve doorverwijzing naar het VSO plaatsvindt. Het samenwerkingsverband bouwt hiermee voort op de principes uit het ondersteuningsplan en draagt op deze wijze bij aan de bredere ambitie om in 2035 inclusiever onderwijs te realiseren. Daarnaast sluit het samenwerkingsverband aan bij de maatschappelijke beweging die streeft naar gelijke kansen voor alle jongeren, ongeacht hun ondersteuningsbehoefte.

Dat is onder meer de reden waarom in 2023, naast reisafstand en reistijd, ervoor gekozen is om een beredeneerde afweging op te vragen bij de dichtstbijzijnde thuisnabije VO-school. Dit moet ervoor zorgen dat voor leerlingen eerst in het reguliere VO wordt overwogen, voordat een toelaatbaarheidsverklaring (TLV) voor het VSO wordt aangevraagd.

Ook wanneer de meest thuisnabije VO-school buiten het werkgebied van het Samenwerkingsverband Groningen Ommelanden valt, blijft het van belang om een beredeneerde afweging op te vragen. Dit sluit aan bij de bredere ambitie om inclusiever

onderwijs te realiseren en zorgvuldig te overwegen of een leerling binnen het regulier onderwijs de juiste ondersteuning kan krijgen alvorens een TLV voor het VSO wordt aangevraagd

Tijdpad, format en checklist voor beredeneerde afweging

Om dit proces nog beter te ondersteunen, heeft het samenwerkingsverband op verzoek een format, checklist en tijdpad ontwikkeld. Deze memo beschrijft het belang van dit proces, reflecteert op de evaluatie en schetst de vervolgstappen om de samenwerking tussen PO en VO te versterken.

Belang van de afweging in het VO

De overstap van PO naar VSO is een ingrijpende beslissing. Het doel is om samen met het PO te werken aan het versterken van inclusiever onderwijs. We streven ernaar dat leerlingen, waar mogelijk, in het reguliere VO kunnen landen, zodat zij de ondersteuning krijgen die zij nodig hebben in een passende en thuisnabije leeromgeving. Dit proces vraagt om een zorgvuldige afweging van zowel het reguliere VO als het PO.

Vanuit het primair onderwijs is er zorg geuit dat het opvragen van een beredeneerde afweging kan overkomen als een gebrek aan vertrouwen in de professionaliteit van de betrokken scholen. Dit is nadrukkelijk niet de insteek van het beleid. Het opvragen van een beredeneerde afweging is een logisch onderdeel van het bredere streven naar inclusiever onderwijs, waarbij zorgvuldig wordt afgewogen welke onderwijsomgeving het meest passend is voor de leerling. De expertise van het PO wordt daarbij erkend en gewaardeerd, en het proces is bedoeld om samen tot de best mogelijke beslissing te komen.

In het kader van deze afweging is het van groot belang dat scholen in het reguliere VO voorafgaand aan de aanvraag van een TLV voor het VSO, goed kijken of zij in staat zijn de benodigde ondersteuning te bieden. Vanaf schooljaar 2025-2026 vervangt deze memo en de daarbij behorende stukken het proces in de handreiking 'PO, S(B)O naar cluster 4'. Daarmee wordt het format 'Samenwerking en afweging in het onderwijs, een beredeneerde afweging 2025-2026' een verplicht te gebruiken document.

Evaluatie en vervolg

De ervaringen met het proces en de documenten zullen worden geëvalueerd aan het einde van het schooljaar 2025-2026. In de zomer van 2026 organiseert het samenwerkingsverband een sessie voor orthopedagogen en deelverbandcoördinatoren van zowel het PO als het VO om het gebruik van het format, de checklist en het tijdpad te evalueren en verbeteren. Daarnaast wordt een monitoringsproces ingericht om de effectiviteit van het gebruik van de beredeneerde afweging zowel kwantitatief als kwalitatief te beoordelen. Bij de start van het schooljaar 2025-2026 wordt het gebruik van deze documenten verplicht gesteld.

Conclusie

Met de beredeneerde afweging en de bijbehorende documenten wordt het proces rondom de afweging van doorverwijzing naar het VSO transparanter en efficiënter. Dit draagt bij aan

inclusiever onderwijs, waarbij we samen met het PO kijken naar de best passende onderwijsplek voor elke leerling. We streven ernaar dat zoveel mogelijk leerlingen in het reguliere onderwijs kunnen blijven of terugkeren, met de juiste ondersteuning die hen in staat stelt om zich optimaal te ontwikkelen.